Der er droner i luften

(Kronikken herunder blev udgivet i Jysk Fynske Medier, Erhverv+ den 6. november 2025)

I luftfartslovens § 126a defineres en drone som ”ethvert ubemandet luftfartøj, der opereres eller er beregnet til at operere autonomt eller blive fjernstyret uden en pilot ombord.” En flyvende drone betegnes ofte som en UAV (unmanned aerial vehicle), og den er en del af en UAS (unmanned aircraft system), altså inklusive fjernbetjeningen og den person, der styrer dronen.

Et stigende problem

Droner har været forsidestof i Danmark på det seneste. Havne og især lufthavne har angiveligt haft besøg af droner. Det er sket før. I januar 2025 var det Køge Havn, der havde besøg af droner. For en lufthavn betyder det indstilling af lufttrafikken med forsinkelser og økonomiske tab til følge. Ifølge den seneste sikkerhedsrapport for civil luftfart (for kalenderåret 2023, publiceret dec. 2024) redegøres der for en stor stigning i antallet af ”dronehændelser” i perioden 2015-2023, der dog omfatter andet end lufthavne.

Krigsdroner

Det nye er den geopolitiske situation, som vi indfortolker dronerne i. Droner i krig, i hvilket Ukraine har demonstreret en ny virkelighed på slagmarken, hvor selv billige civile droner kan benyttes som effektive våben. Denne virkelighed har også ramt det danske forsvar, hvor Syddansk Universitet og Nationalt Forsvarsteknologisk Center (NFC) er gået sammen om et nyt dansk center (Danish Centre for Defense Robotics and Autonomy). I Odense og på HCA Airport finder vi også SDU’s dronecenter og UAS Denmark Test Center.

Droner går langt tilbage, men også inden for de seneste årtier har droner været anvendt i krigssammenhæng, f.eks. ifm. krigen mod den libyske leder Moamar Gaddafi og endnu tidligere i 1982 under den anden israelske invasion af Libanon, hvor israelske droner lokkede syriske styrker til at affyre mange jord-til-luft-missiler mod droner kun udstyret med kamera. Aktuelt har det skabt et behov for nye typer af radar, f.eks. akustisk radar, der på stor afstand kan detektere små droner – ofte betegnet som counter-unmanned aerial systems (C-UAS). Den hastige teknologiske udvikling på droneområdet medfører desuden et behov for hurtigt at kunne skalere en produktion frem for at anskaffe store lagre. Det er noget anderledes end den måde, som forsvaret hidtil har købt ind på – med udbud og lang sagsbehandlingstid.

Hybridkrig

Den rolige periode lige efter murens fald synes overstået, og der er krig ved EU’s grænser. Forsyningsselskaber og mange andre oplever hackerangreb, der har mere karakter af fjendtligheder lande imellem end simple kriminelle, der prøver at få fingre i data. Sådanne aktioner i grænselandet mellem krig og fred betegner vi som hybridkrig, og chikane med droner falder ind under betegnelsen.

I Østersøområdet er der gentagne gange sket krænkelser af NATO-landes luftrum, bl.a. med angrebsdroner; noget, der er taget markant til i de sidste par måneder. Efter Chicago-konventionen har enhver stat fuldstændig højhedsret over ”Luftrummet over dens Territorium”.

Imod Danmark har droner været anvendt som ét af flere instrumenter i en hybridkrig – enten af en statslig aktør eller af grupper, der går dennes ærinde. Forstyrrelse af GPS-signaler er også et velkendt fænomen.

Er droner noget, man skyder ned?
Det forhold, at man i forbindelse med september måneds mange droneoverflyvninger ikke har forsøgt at skyde eller på anden måde tage dronerne ned, kan være udtryk for manglende udstyr til at gøre dette, hvilket ikke er særligt betryggende. I bedste fald er det udtryk for, at man ikke ville risikere skader, der hvor dronerne ville falde ned, eller måske ønskede man at følge dronerne tilbage til udgangspunktet, f.eks. et skib. Om det sidste lykkedes, ved vi ret beset ikke. Er det tilfældet, er det i givet fald ikke noget, som myndigheder og regeringen har ønsket at afsløre.

Aktuelt må en lufthavn eller anden infrastrukturforvalter ikke selv skyde en drone ned. Her er der dog en ændring på vej i form af et lovforslag, der frem til den 21. august 2025 har været i høring. I lovforslagets bemærkninger selvroses lovforslaget som et udtryk for "rettidig omhu". Det er nok snarere i 11. time, at der sker noget. Lovforslaget skal træde i kraft den 1. januar 2026, samtidig med at det danske formandskab for Rådet for den Europæiske Union udløber. Men fra lovens ikrafttræden til udfærdigelse af mere detaljerede regler og anskaffelse af udstyr og personel er der erfaringsmæssigt et stykke vej. Indtil da må vi håbe det bedste.

Lukning af luftrum
I september 2025 benyttede transportministeren den generelle hjemmel i luftfartslovens § 3, stk. 2, til at lukke luftrummet over Danmark i perioden 29. september til 3. oktober 2025.

Forbuddet blev nedlagt i bekendtgørelsesform og var begrænset til "dansk territorium, hvorved forstås landterritoriet og det ydre territorialfarvand, samt luftrummet herover", jf. bekendtgørelsens § 1. Således omfattede forbuddet ikke blot København, hvor et EU-topmøde foregik.

Den eksklusive økonomiske zone (området uden for 12 sømil, dvs. cirka 22 km fra kysten) samt Færøerne og Grønland var ikke dækket af flyveforbuddet. Bekendtgørelsen var i § 5 udstyret med en såkaldt solnedgangsklausul, der automatisk ophævede bekendtgørelsen den 4. oktober 2025.

Ligeledes var kun civile droner, inkl. modelfly, omfattet. Således omfattede forbuddet ikke statslige droner, f.eks. politimæssige og beredskabsmæssige droneoperationer. Kommunale samt regionale beredskabs- og sundhedsrelaterede droneoperationer var heller ikke omfattet af forbuddet. Endvidere var der i bekendtgørelsens § 3 givet dispensationsmuligheder i "særlige tilfælde". Disse kunne søges af private, herunder kommercielle aktører, ved "uopsættelige og samfundsvigtige droneoperationer".

Når droner afslører vores sårbarhed
Til de der sendte droner ind over danske lufthavne i september: tak for advarslen. Vi må håbe, at de danske myndigheder nu tager opgaven alvorligt. Faktisk kan vi gå tilbage til 2022, hvor installationer på danske og norske olie- og gasfelter blev overfløjet af droner af ukendt oprindelse. Dengang var de danske myndigheder ikke i stand til at gøre noget, tilsyneladende end ikke at konstatere, hvorfra dronerne kom, og hvortil de returnerede.

September måneds dronechikane kom op til et stort EU-møde i København under det danske formandskab. Muligvis var formålet at udstille Danmarks og EU's utilstrækkelighed. Om det lykkedes eller ej, skal vi ikke udtale os om, men nu kan myndighederne forhåbentlig få anskaffet de nødvendige kapaciteter til også at imødegå denne slags chikane.

Af Bent Ole Gram Mortensen, professor, Syddansk Universitet og Jesper Krag Troelsen, ekstern lektor, Syddansk Universitet og advokat, Focus Advokater.